

УДК 159.922.2

Бура Ю. – ст. гр. 513пс

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТАТЕВІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОРОСЛИХ

Науковий керівник: канд. психологічних наук Сторожук Н.А.

Bura Y.

Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv

SEX AND PROFESSIONAL FEATURES OF NONVERBAL INTELLIGENCE OF ADULTS

Supervisor: Ph.D. in Psychology Storozhuk N.A.

Ключові слова: невербальний інтелект, наочно-дійове мислення, соціальна поведінка, професійна діяльність

Keywords: non verbal intelligence, visual-efficient thinking, social behavior, professional activity

Актуальність даної теми обумовлена відсутністю достатньої кількості знань у дорослих про те, на що спирається функціонування невербального інтелекту та як він пов'язаний із їх статевими та професійними особливостями. Який вплив має розвиток невербального інтелекту на профіль їх професії та них самих.

Невербальний інтелект - здібність оперувати предметами, їх образами, зображеннями; Д. Векслер запропонував еквівалентний термін - "інтелект дії".

Питання у сфері психології інтелекту - це гендерні розбіжності. Більшість дослідників думає, що загалом середній розвиток інтелекту приблизно однаковий в чоловіків і жінок. Водночас у чоловіків більший розкид. Ці дані межують з теорією Геодакяна, що чоловіче начало пов'язане з виробленням нових можливостей, а жіноче - зі збереженням генетичного надбання.

Велике число наукових досліджень підтверджує, що рівень невербального інтелекту жінок є вищим (Hall , 1979 , 1984 ; Rosenthal&DePaulo , 1979). Як і в більшості правил, тут теж є винятки: жінки перевершують чоловіків у розшифровці невербальних сигналів, коли їм говорять правду, брехню в невербальних повідомленнях вони розпізнають гірше чоловіків (DePaulo , Epstein&Wyer , 1993). Розенталь і Де Пауло висловили гіпотезу, за якою це відбувається через те, що жінки ввічливіше чоловіків. Ця інтерпретація прекрасно вписується в теорію відмінностей статей, запропоновану Еліс Іглі (Eagly , 1987). Відповідно до її теорії соціальних ролей існує наявність статевих відмінностей в соціальній поведінці, що проявляється суспільним поділом праці між представниками різних статей.

Тавріс (Tavris , 1992) описала таке явище: незалежно від гендеру люди, не наділені владою, мають тонку чутливість до невербальних сигналів. Ця чутливість обґрунтована - щоб вижити, «підлеглим» необхідно вміти сприймати знаки поведінки можновладців і належним чином на них реагувати. Іншими словами, сприйнятливості жінок до почуттів інших - це не більше ніж адаптивна реакція на їх історичне становище. Наприклад, до недавнього часу вважалося загальноприйнятим, що в родині

майже вся влада сконцентрована в руках чоловіка . Експерименти з різностатевими парами, в одних з яких лідером був чоловік, а в інших цю функцію виконувала жінка, виявили, що «підлеглі», незалежно від їх гендеру, були більш чутливі до невербальних сигналів, ніж лідери, незалежно від гендеру останніх (Snodgrass , 1985) .

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку, в рамках якого чільну роль посідає споживання інформації, інтелект - визначальний чинник професійного успіху. Невербальний інтелект відіграє визначальну роль у загальній структурі інтелекту дорослого. Наочно-дійове мислення характеризується тим, що при цьому розв'язання завдання безпосередньо міститься в самій діяльності. Генетично це найбільш рання стадія розвитку мислення.

Елементарні форми наочно-дієвого мислення у вищих тварин вивчалися Павловим, Келлером, Ладигіна-Котс. Наочно-дійове мислення притаманне людям професій, які за змістом потребують практичного аналізу, різноманітного комбінування та конструювання. Профіль інтелекту студентів технічних факультетів університетів зазвичай зміщений в сторону невербального інтелекту і дещо знижений по вербальному. У той же час дослідження інтелекту інженерів показали, що найкращих успіхів у роботі досягли ті, хто мав розвинутий невербальний і вербальний інтелект. Отже, слід зробити висновок, що для формування особистості сучасного творчого фахівця важливим є всебічний розвиток інтелекту, а не лише вузька спеціалізація.

Завдяки графічним допоміжним наочним формам представлення результатів дослідження, попередній математичній обробці, електронній версії тестування та математичній обробці отриманих результатів за Q- критерієм Розенбаума були зроблені такі висновки:

1. Загалом розвиток інтелекту приблизно однаковий в чоловіків і жінок. Водночас у чоловіків більший розкид: серед них більше як дуже розумних, так і з не занадто розвинутим рівнем невербального інтелекту. Ці дані добре підходять під теорію Геодакяна, де висунуто тезу, що чоловіче начало пов'язане з виробленням нових можливостей, а жіноче - зі збереженням генетичного надбання. З цього погляду пояснено велику кількість «виплесків» у чоловіків.
2. Результати обробки демонструють нам, що рівень розвитку невербального інтелекту представників сфери гуманітарних наук незначною мірою є нижчим за рівень представників технічних спеціальностей серед наших респондентів. Це підтверджує розповсюджену думку про те, що для продуктивної роботи у будь-якій сфері діяльності потребується однаково гарний рівень розвитку невербального інтелекту у дорослих людей. Це включає в себе пояснення того, що для формування особистості сучасного творчого фахівця важливим є всебічний розвиток інтелекту, а не тільки вузька спеціалізація.

Додатково варто зазначити: Б. Г. Ананьєвим було зауважено, що є помітним зниження кількісних показників невербального інтелекту з віком, обумовлене специфічними для тестів, що вимірюють його, вимогами до візуально-моторної координації і швидкості виконання. Проте помітне і добре відоме падіння у міру старіння швидкості, точності і координації дій можливо при збереженні якості інтелектуальної діяльності, тобто без зниження її рівня.